

відповідно із зменшенням віку респондентів. На основі досліджень добре видно, що вік є чинником, який досить суттєво впливає на сприйняття міста. Не зовсім відомо, наскільки інші фактори впливають на сприйняття Щецина і саме це повинно бути предметом подальших досліджень, які можна також поглибити, додавши, наприклад, підприємців чи туристів.

Отримані результати свідчать, що місцеві органи влади повинні вжити відповідних заходів для вдосконалення іміджу міста. Представлені проблеми слід постійно контролювати і використовувати для створення стратегії розвитку та просування Щецина. На жаль, нинішня стратегія міста не містить елементів, які відносяться до його сучасного іміджу. Документи зосереджуються скоріше на тому, як буде сприйматися місто через кілька чи навіть кілька десятків років. Однак різниця між актуальним та бажаним іміджем Щецина є настільки істотною, що стратегія міста може здаватися недостовірною або штучною. Крім того, відмінності виникають у зв'язку із зміною менталітету та сприйняття реальності мешканцями різних поколінь, що може тривати набагато довше, ніж передбачається в стратегіях.

Література:

1. Bańko, M. (red.). 2007. Słownik Języka Polskiego. T. 6. Warszawa: PWN. S. 52.
2. Kotler, Ph., Andreasen, A. R. 1991. Strategic Marketing for Non-Profit Organizations, 4th ed. Englewood Cliffs, N. J.: Prentice Hall. S. 202.
3. Kotler, Ph., Haider, D. H., Rein. I. 1993. Marketing Places: Attracting Investment, Industry, and Tourism to Cities, States, and Nations. New York: The Free Press.
4. Ławecka A. 2019. Wizerunek Szczecina w świadomości jego mieszkańców, Uniwersytet Szczeciński (maszynopis).

М.О. Кирилюк

*Інститут географії НАН України,
nkiriljuk@gmail.com*

КАРТОГРАФУВАННЯ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Актуальність питань картографування різноманітних проявів взаємодії людини з навколишнім середовищем зумовила появу великої кількості наукових публікацій, які висвітлюють, зокрема, і картографічні дослідження в Україні з проблем природокористування та охорони природи [3]. У публікаціях важливе місце посідають роботи, присвячені картографуванню об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ) країни в цілому та окремих її регіонів.

Картографування природно-заповідних територій в колишньому СРСР розпочалося з 1970-х років шляхом створення карт охорони природи з відображенням територій та об'єктів, ареалів рідкісних видів рослин і тварин та включенням їх в комплексні географічні атласи або в атласи охорони природи. В Україні найзмістовнішим картографічним твором

цього часу став «Атлас природних умов і природних ресурсів Української РСР» (1978) [1].

У 2000-х роках карти природоохоронної тематики стали невід'ємною складовою атласів усіх регіональних рівнів: «Автономна Республіка Крим» (2003); екологічні атласи Харківської області (2005); Львівщини (2007), Дніпропетровської області (2009), «Україна. Еколого-географічний атлас» (2006); «Національний атлас України» (2007); «Екологічний атлас України» (2009); «Комплексний атлас Київської області» (2009) [5] тощо.

Окрім атласів, картографічне відображення територій та об'єктів ПЗФ є у спеціалізованих виданнях, таких як: «Атлас об'єктів природно-заповідного фонду України» (2003), «Природно-заповідний фонд України: території та об'єкти загальнодержавного значення» (2009) [5] тощо. Ці видання містять карти, картосхеми, ілюстрації, інформацію про заповідні території та об'єкти загальнодержавного та місцевого значення всіх регіонів України.

Втім, всі вони мають один недолік – неможливість оновлення даних і їх актуалізації у зв'язку зі зростанням кількості та розмірів територій природно-заповідного фонду. Подібні видання були розроблені в останні роки тільки в деяких областях – «Донбас заповідний: науково-інформаційний довідник-атлас (2008), «Атлас заповідних об'єктів Луганщини» (2009), довідник «Природно-заповідний фонд Київської області» (2012), що свідчить про безумовний дефіцит сучасних картографічно-довідкових творів регіонального рівня [5].

З появою нових технологій значно поліпшилися умови підготовки нових картографічних творів, зокрема це стосується сучасних геоінформаційних та веб-технологій. Існуючі в Україні ГІС і веб-ресурси з питань розвитку системи природоохоронних територій охоплюють як окремі території та об'єкти ПЗФ, так і регіони та країну загалом. Їх розробляють на локальному, регіональному та загальнодержавному рівнях.

Сьогодні створено значну кількість веб-ресурсів, присвячених природоохоронним територіям. Це, зокрема, «Атлас об'єктів природно-заповідного фонду України» на порталі «Природа України» (<http://pzf.land.kiev.ua/>), що містить описи більш ніж 6500 територій та об'єктів природно-заповідного фонду [6]. Україна у Всесвітній базі даних природоохоронних територій представлена списком з 5268 природоохоронних об'єктів та територій (станом на жовтень 2014 року). Атрибутивні дані вміщують назву об'єкта, рік заснування, розмір площі та відповідність категоріям, встановленим IUCN.

Ще одним джерелом є офіційний веб-сайт «Природно-заповідний фонд України» Міністерства екології та природних ресурсів України (Мінприроди) (<http://pzf.menr.gov.ua>), на якому представлені тільки установи ПЗФ, що належать до сфери управління Мінприроди (понад 40 природних та біосферних заповідників, національних природних парків, ботанічних садів та парків-пам'яток садово-паркового мистецтва), та вміщена інформація з бази даних Чорноморської Програми Wetlands International.

На регіональному рівні станом на кінець 2015 року тільки дві області мали відповідний веб-картографічний сервіс, розміщений на веб-сайтах державних установ.

База даних «Природно-заповідний фонд Чернігівщини» на сайті Департаменту екології та природних ресурсів обласної державної адміністрації (<http://eco23.gov.ua/pzf/index.html>), яка створена у 2010 р. та забезпечує доступ до ГІС ПЗФ області та можливість перегляду даних в розрізі адміністративних районів та окремих територій і об'єктів [5].

Інтерактивний картографічний сервіс «Екологічна мережа Одеської області», створений Українським науковим центром екології моря (УкрНЦЕМ) у 2010 р. та розміщений на веб-сайті (<http://ims.sea.gov.ua:8081/econetwork/>).

Аналіз картографічних ресурсів мережі Інтернет [4] показав, що подібні інтерактивні картографічні сервіси існують і для деяких інших областей України (Рівненська, Волинська), що обмежуються показом на географічній основі (загальнодоступній чи спеціально розробленій) об'єктів ПЗФ точковими умовними знаками та деякою додатковою атрибутивною характеристикою за допомогою опції спливаючих вікон.

Триває робота зі створення аналогічних сайтів Луганської (<http://pryroda.in.ua/lugansk-region/>), Херсонської (<http://pryroda.in.ua/kherson-region/>) областей та міста Києва (<http://pryroda.in.ua/kyiv-pzf>).

Окрім цього автором у співробітництві з Міністерством екології та природних ресурсів України розроблена інтерактивна карта об'єктів ПЗФ Полтавської області. Вона містить повний перелік об'єктів, векторизованих за растровими зображеннями, які, завдячуючи реалізованому принципу мультирівневої генералізації (у залежності від рівня відображення (масштабу)), перетворені до точкових об'єктів і навпаки; а через спливаючі вікна умовні знаки крім атрибутивних характеристик міститимуть ще й необхідні метадані [4].

Результати проведеного дослідження свідчать про високу для України актуальність розвитку картографування ПЗФ на загальнодержавному, регіональному та локальному рівнях як багатоаспектного, різноцільового та перспективного напрямку тематичного картографування прикладного характеру.

Разом з тим існують і певні проблеми: відсутність ґрунтовних довідників про стан ПЗФ областей, відсутність на центральному та на більшості регіональних офіційних веб-сайтах комплексної довідкової та картографічної інформації про стан та перспективи розвитку ПЗФ, недостатнє, а часто і відсутнє в останні роки фінансування з боку держави.

Однак, картографування ПЗФ активно розвивається, з'являються нові картографічні твори, підвищується їх інформативність. Це пов'язано як з діяльністю державних наукових установ та закладів, так і вітчизняних неурядових екологічних організацій та громадськості.

Література:

1. Атлас природных условий и естественных ресурсов Украинской ССР – М.: ГУГК, 1978. – 183 с.

2. Геоінформаційне забезпечення природоохоронних територій / В.А. Пересадько, О.І. Сінна, К.В. Вяткін, О.В. Бодня // Проблеми безперервної географічної освіти та картографії: Зб. наук. праць. – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. – Вип. 15. – С. 74–77.
3. Картографические исследования проблемы охраны природы / [А.П. Золовский, Е.Е. Маркова, Г.О. Пархоменко]. – Киев: Наукова думка, 1978. – 152 с.
4. Кирилюк М.О. Інтерактивна карта природно-заповідного фонду України в Полтавській області: сучасний стан і перспективи розроблення. Шевченківська весна – 2019. Географія : зб. матеріалів XVII Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених. Київ, 2019. С. 62-64.
5. Поливач К.А. Інформаційно-довідковий атлас природно-заповідного фонду регіону / К.А. Поливач // Український географічний журнал. – 2016. – № 1. – С. 53-60.
6. Природно-заповідний фонд України: території та об'єкти загально-державного значення / М-во охорони навколишнього природного середовища України. – К.: Центр екологічної освіти та інформації, 2009. – 331 с.

Ю.О. Кисельов

*Уманський національний університет садівництва,
kyseljov@ukr.net*

С.П. Сонько

*Уманський національний університет садівництва,
sp.sonko@gmail.com*

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ ПЕРИФЕРІЙНОСТІ ЦЕНТРАЛЬНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

Докорінне реформування економіки України та взятий нашою державою курс на євроінтеграцію вимагають особливої уваги до просторового розвитку її регіонів, потрактованих одним з авторів як «соціо-природні системи» [2].

На сьогодні в Україні яскраво виражені територіальні диспропорції у структурі господарства, викликані не лише природними умовами й наявністю природних ресурсів (що є цілком виправданим), а й історичними особливостями розвитку, а саме – довготривалим перебуванням українських земель у складі європейських і євразійських імперій. Особливо це стосується більшої частини теперішньої території держави, яка ще до 1939 р. належала до УРСР. За винятком Києва, Харкова, Дніпра, Одеси й ще кількох міст, де розміщувалися підприємства загальносоюзного значення (а саме промисловість у ХХ ст. вважалася провідною галуззю економіки), решті території України у складі СРСР було відведено виразно периферійну роль, що проявлялося, зокрема, у вкрай слабкому розвитку інфраструктури. Тому одним із парадоксів сьогодення залишається те, що центральний економічний район України (який був зовсім не центральним із погляду з Москви) відзначається досить архаїчною структурою господарського комплексу з чітко вираженою аграрною спеціалізацією за відносно низького рівня розвитку транспортної інфраструктури та сфери послуг.

Початок залізничного сполучення в Центральному регіоні України сягає кінця ХІХ ст. – часу активного розвитку цукрової промисловості, що